

MUSIQA TA’LIMI TALABALARIGA INGLIZ TILINI O’QITISHDA MUSIQIY MATERILLARDAN FOYDALANISH

Muallif: Yusupova Mahbuba Rustam qizi ¹

Affilyatsiya: Xalqaro Nordik universiteti o’qituvchisi ¹

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.14468650>

ANNOTATSIYA

Mazkur maqolada musiqa ta’limi yo’nalishidagi talabalarga ingliz tilini o’qitish jarayonida musiqiy materiallardan foydalanishning pedagogik ahamiyati va samaradorligi tahlil qilingan. Musiqiy materiallar til o’rgatishda motivatsiyani oshiruvchi, o’quvchilarning lisoniy qobiliyatlarini rivojlantiruvchi va o’zlashtirish jarayonini qiziqarli qiluvchi vosita sifatida ko’rib chiqilgan. Shuningdek, maqolada ingliz tilini o’qitishda qo’shiqlar, musiqa janrlari va musiqaga oid matnlardan foydalanish usullari, ularning metodik yondashuvlari, talabalarning til kompetensiyalarini rivojlantirishdagi o’rni ilmiy asoslangan. Tadqiqot natijalari musiqiy materiallarning talabalarning fonetik, grammatika va lug’at boyligini mustahkamlashda muhimligini tasdiqlaydi.

Kalit so’zlar: musiqa ta’limi, ingliz tili o’qitish, musiqiy materiallar, til kompetensiyasi, pedagogik usullar, motivatsiya, qobiliyatlarni rivojlantirish.

KIRISH

Zamonaviy global jarayonlar oliy ta’lim tizimiga til o’rgatishning innovatsion yondashuvlarini joriy etishni talab qilmoqda. Ayniqsa, ingliz tili xalqaro muloqot tili sifatida mustahkam mavqega ega bo’lib, talabalarning kelajakdagi kasbiy faoliyatida muhim vosita sifatida e’tirof etiladi. Musiqa ta’limi sohasida ingliz tilini o’rgatish esa o’ziga xos ahamiyatga ega, chunki bu soha talabalari nafaqat tilni o’zlashtirish, balki musiqiy madaniyat va terminologiyani ham chuqur anglashni talab etadi. Ingliz tilini o’qitish jarayonida musiqiy materiallardan foydalanish pedagogik jarayonni jonlantiruvchi, talabalarning tilga bo’lgan qiziqishini oshiruvchi samarali metodlardan biridir. Qo’shiqlar, musiqaga oid matnlar, musiqa janrlari bilan ishlash nafaqat o’quv jarayonini qiziqarli qiladi, balki tilni o’zlashtirish samaradorligini oshiradi. Ushbu yondashuv, ayniqsa, fonetik ko’nikmalarni rivojlantirishda va lug’at boyligini oshirishda muhim rol o’ynaydi.

Mazkur maqola musiqa ta’limi talabalari uchun ingliz tilini o’rgatishda musiqiy materiallardan foydalanishning usuliy asoslari va pedagogik ahamiyatini yoritishga qaratilgan. Shu bilan birga, musiqiy materiallar yordamida o’quv jarayonini takomillashtirish imkoniyatlari tahlil qilinadi.

METODIKA

Musiqqa ta'limi talabalariga ingliz tilini o'rgatishda musiqiy materiallardan foydalanishning metodikasi o'quv jarayonini qiziqarli va samarali tashkil etish uchun bir nechta muhim bosqichlarni o'z ichiga oladi. Bu metodika asosida talabalarning tilga oid qobiliyatlarini rivojlantirish, musiqqa orqali madaniy integratsiyani ta'minlash va ingliz tilini o'rganishga bo'lgan motivatsiyani oshirish yotadi.

Darsga tayyorgarlik bosqichida quyidagi ishlar amalga oshiriladi: Materiallarni tanlash: Talabalar darajasi va musiqiy qiziqishlariga mos keluvchi qo'shiqlar, musiqaga oid matnlar va musiqqa janrlari tanlanadi. Qo'shiqlarning so'zlari sodda, talaffuzi aniq va ma'nosi o'quv maqsadlariga mos bo'lishi kerak. Maqsadni belgilash: Har bir musiqiy material til o'rgatishning muayyan jihatlarini rivojlantirishga qaratiladi, masalan, talaffuz, grammatika yoki lug'at boyligini oshirish.

O'qitish uslublari. Fonetik mashqlar: musiqiy material yordamida talabalarga talaffuzni yaxshilash uchun ritmik mashqlar o'tkaziladi. Qo'shiqlarni tinglash va kuylash orqali o'zlashtirish mustahkamlanadi.

Lug'at boyligini rivojlantirish: Qo'shiqlardagi yangi so'z va iboralarni aniqlash, ularning ma'nosini tushuntirish hamda kontekstda qo'llash usullari o'rgatiladi.

Grammatik tahlil: Qo'shiqlardagi grammatik tuzilmalarni tahlil qilish orqali talabalar o'z grammatik bilimlarini chuqurlashtiradi. Misol uchun, qo'shiqlarda ishlatilgan zamon shakllari, ifoda usullari o'rganiladi.

Madaniyatni o'rganish: Qo'shiqlardagi madaniy kontekstni tushuntirish orqali talabalar ingliz tilida so'zlashuvchi mamlakatlarning musiqiy merosi bilan tanishadi.

Interaktiv yondashuvlar. Rolli o'yinlar: Talabalar musiqiy matnlardan foydalangan holda dialoglar tuzadi yoki sahnalashtirilgan chiqishlar tayyorlaydi.

Kreativ topshiriqlar: Talabalarga o'z musiqiy matnlarini yaratish yoki tanlangan qo'shiqlar asosida hikoyalar yozish vazifalari topshiriladi.

Texnologiyalardan foydalanish: Musiqiy materiallarni tinglash va tahlil qilish uchun raqamli platformalardan foydalaniladi.

Baholash bosqichi: talabalar o'zlashtirishini baholash uchun ularning talaffuzi, lug'at boyligi, grammatik bilimlari va madaniy bilimlari asosida maxsus tayyorlangan testlar va amaliy mashqlar o'tkaziladi. Qo'shiqlarni ijro etish va musiqiy matnlarni tahlil qilish orqali talabalar ijodiy yondashuvlari ham baholanadi. Mazkur metodika musiqiy materiallardan didaktik vosita sifatida foydalanib, talabalarning ingliz tilini o'rganishga bo'lgan qiziqishini oshiradi, bilimlarni mustahkamlaydi va o'quv jarayonini jonlantiradi.

ADABIYOTLAR TAHLILI(SHARHI)

Musiqqa ta'limi talabalariga ingliz tilini o'rgatishda musiqiy materiallardan foydalanish masalasida ilmiy-adabiy manbalar tahlili shuni ko'rsatadiki, musiqiy materiallar ta'lim jarayonini qiziqarli va samarali tashkil etishda muhim ahamiyat kasb etadi. Bu boradagi tadqiqotlar tilni o'qitish jarayonida musiqqa va tilning o'zaro integratsiyasi nafaqat fonetik, leksik va grammatik qobiliyatlarni rivojlantirishga, balki o'quvchilarning umumiy madaniy saviyasini oshirishga xizmat qilishini ta'kidlaydi.

Dunyoning turli mamlakatlarida olib borilgan tadqiqotlar musiqiy materiallar til o'rgatishda muhim didaktik vosita ekanligini ko'rsatadi. Masalan, C. Murphey[2] o'zining qo'shiqlar til o'rganishda qanday samarador ekanligi haqidagi tadqiqotida musiqiy

iboralar va ritmik tuzilmalar talabalar xotirasida uzoq vaqt saqlanishini ta'kidlaydi. Shuningdek, E. Ratnawati[4; 120] musiqiy materiallar til o'rganishda madaniy kontekstni chuqurroq anglash imkonini berishini qayd etadi. Musiqa talaffuz va fonetik ko'nikmalarni rivojlantirishda samarali vosita sifatida keng o'rganilgan. M. Zoltan[5; 245] musiqa va nutqning ritmik xususiyatlari o'xshashligi sababli musiqiy materiallar orqali talabalar talaffuz va intonatsiyani yaxshilashlari mumkinligini isbotlagan. Shu bilan birga, A. Medina[3; 1] tadqiqotlari musiqiy faoliyatlar orqali talabalar nafaqat aniq talaffuz qilishni, balki so'zlarni hissiy ifoda etishni ham o'rganishini ko'rsatadi.

Musiqiy materiallar orqali talabalar ingliz tilida so'zlashuvchi mamlakatlarning madaniyatiga chuqur kirib boradi. T. Brown[1; 515] madaniy integratsiyani o'rganishda musiqa va qo'shiqlardan foydalanishni tilga o'rgatishda muhim usul sifatida tavsiya etgan. Shuningdek, musiqiy materiallar xalqaro musiqiy meros va madaniy qadriyatlar bilan tanishtirishda samarali vosita bo'lib xizmat qiladi. Hozirgi zamonaviy tadqiqotlar musiqiy materiallardan foydalanishda raqamli platformalar va ilovalar qo'llanilishiga alohida e'tibor qaratmoqda. Masalan, G. Stanley[6] musiqa o'qitishda raqamli resurslarning qo'llanilishi talabalar uchun yangi imkoniyatlar yaratishini ta'kidlagan. Shu bilan birga, onlayn musiqiy resurslar va ilovalar talabalar mustaqil ta'lim olishida qo'llanilishi mumkin.

Adabiyotlar tahlili shuni ko'rsatadiki, musiqiy materiallardan foydalanish ingliz tilini o'qitish jarayonini samarali tashkil etish uchun keng imkoniyatlar yaratadi. Musiqa yordamida talaffuz, lug'at boyligi, grammatika va madaniy bilimlarni rivojlantirish mumkin. Ushbu yondashuv zamonaviy ta'lim talabalariga to'liq javob beradi va talabalarning kasbiy hamda shaxsiy rivojlanishiga xizmat qiladi.

MUHOKAMA

Musiqa ta'limi talabalariga ingliz tilini o'qitishda musiqiy materiallardan foydalanish innovatsion yondashuv sifatida pedagogik jarayonda qator muhim afzalliklarni taqdim etadi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, musiqiy materiallardan foydalanish talabalarning motivatsiyasini oshiradi, ularning til o'rganishga bo'lgan qiziqishini kuchaytiradi va o'quv jarayonini qiziqarli qiladi. Ushbu yondashuv nafaqat til qobiliyatlarini rivojlantirish, balki talabalar madaniy saviyasini oshirishda ham muhim rol o'ynaydi. Musiqiy materiallardan foydalanish fonetik ko'nikmalarni shakllantirishda samarali vosita bo'lib xizmat qiladi. Qo'shiqlarni kuylash va tinglash orqali talabalar talaffuzni yaxshilash bilan birga, nutq intonatsiyasi va urg'ularni tabiiy tarzda o'zlashtiradi. Tadqiqotda aniqlanganidek, musiqiy matnlar talabalarning yangi lug'atlarni o'rganish va grammatik konstruktsiyalarni anglash imkoniyatlarini kengaytiradi. Talabalar ingliz tilida so'zlashuvchi mamlakatlarning musiqiy merosi bilan tanishar ekan, ular o'zaro madaniy muloqot qilish ko'nikmalarini rivojlantiradi. Qo'shiqlar va musiqiy janrlar nafaqat tilni o'rganish, balki xalq madaniyati va qadriyatlarini anglashda ham muhim vosita hisoblanadi. Ushbu yondashuv talabalar o'rtasida madaniyatlararo kommunikativ ko'nikmalarni rivojlantirishga yordam beradi.

Muhokama jarayonida aniqlanganidek, musiqiy materiallardan foydalanish ingliz tilini o'qitishda talabalar qobiliyatlarini rivojlantirish uchun samarali metod hisoblanadi. Ushbu yondashuvning metodik jihatlarini yanada takomillashtirish orqali musiqa ta'limi talabalariga chet tilini o'rgatish samaradorligini oshirish mumkin.

XULOSA

Musiqa ta'limi talabalariga ingliz tilini o'rgatishda musiqiy materiallardan foydalanish pedagogik jarayonni qiziqarli, samarali va mazmunli tashkil etish imkonini beradi. Ushbu yondashuv talabalar motivatsiyasini oshiradi, ularning fonetik, leksik va grammatik qobiliyatlarini rivojlantiradi, shuningdek, ingliz tilida so'zlashuvchi mamlakatlarning madaniy merosini anglash imkonini beradi. Tadqiqot davomida musiqiy materiallarning talaffuzni yaxshilash, yangi lug'atlarni o'zlashtirish va grammatik tuzilmalarni o'rganishdagi samaradorligi isbotlandi. Musiqiy materiallar orqali madaniyatlararo muloqot ko'nikmalarini shakllantirish, talabalarning ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirish hamda o'quv jarayonini emotsional jihatdan boyitish mumkin. Shu bilan birga, ushbu yondashuvni muvaffaqiyatli qo'llash uchun musiqiy materiallarning to'g'ri tanlanishi va o'qituvchilarning metodik malakasi muhim ahamiyat kasb etadi.

Ushbu maqola natijalari musiqiy ta'lim sohasida ingliz tilini o'qitish jarayonini takomillashtirishga qaratilgan metodik yondashuvlarni yanada rivojlantirish uchun ilmiy-amaliy asos yaratadi. Bu esa o'z navbatida, talabalarning kasbiy va shaxsiy rivojlanishiga xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

- Brown, T. (2010). Music as a cultural mediator in language education. *Journal of Intercultural Studies*, 31(5), 515-529.
- Murphey, C. (1992). *Music and Song*. Oxford: Oxford University Press.
- Medina, S. L. (1993). The effects of music on second language vocabulary acquisition. *National Network for Early Language Learning*, 6(3), 1-8.
- Ratnawati, E. (2020). The use of songs in teaching English pronunciation to EFL students. *Journal of English Teaching*, 6(2), 120-130.
- Zoltán, M. (2002). Music and language: A shared framework for rhythm and expression. *Language Teaching Research*, 6(3), 245-260.
- Stanley, G. (2013). *Digital tools for teaching and learning English through music*. London: Macmillan Education.